

Tien platbodemjachten

J. W. KOOIJMAN VAREN
MET PLATBODEMS

JAN KOOIJMAN, bekend van het boek „Varen met Platbodems”, bedoeld voor de beginnende platbodemzeiler en van „De Giponvloot in tekening”, dat een bespreking bevat van een zestigtal Gipon-ontwerpen, heeft een nieuw boek geschreven, getiteld: „TIEN PLATBODEMJACHTEN”. Het is onder het imprint De Boer Maritiem uitgegeven bij „Hollandia” te Baarn.

Er worden tien verschillende platbodemtypen besproken. Aan elk type is een apart hoofdstuk gewijd, waarbij een bestaand jacht tot voorbeeld is gekozen.

De geselecteerde jachten zijn:

6,65 m grundel (Gipon)

7,00 m Enkhuizer bol (Gipon)

7,50 m Friese kajuitschouw (Van der Meulen)

7,80 m Staverve jol (Kooijman en De Vries)

8,10 m Vollenhover bol (Gipon)

9,00 m zeeschouw (Kok)

9,25 m hoogaars (Lunstroo)

9,84 m schokker (Vreedenburg)

de Lemsteraak (werven Blom, Stofberg, Van Rijnsoever, ontw. De Boer en Hoek)

Het tiende hoofdstuk is getiteld:

„Het jacht dat ligt te wachten”.

Bedoeld is het authentieke oud-nederlandse schip, dat ergens in den lande, bijvoorbeeld als woon- of werkschip, verknoeid of verwaarloosd ligt te wachten op restauratie.

Het boek is ruim geïllustreerd met tekeningen en foto's.

Wie voor zichzelf een platbodemjacht zoekt, of wie zich gewoon wil oriënteren omtrent deze bijzondere schepen kan in dit boek veel informatie vinden.

De traditionele Nederlandse jachten hebben allerlei gemeenschappelijke kenmerken, die ze geschikt maken voor het bevaren

van het Nederlandse vaarwater: de geringe diepgang, de lage en gemakkelijk strijkbare mast, de mogelijkheid tot droogvallen. Ze hebben ook hun eigen voor- en nadelen, die goed in het oog moeten worden gehouden wil men een verantwoorde keus maken.

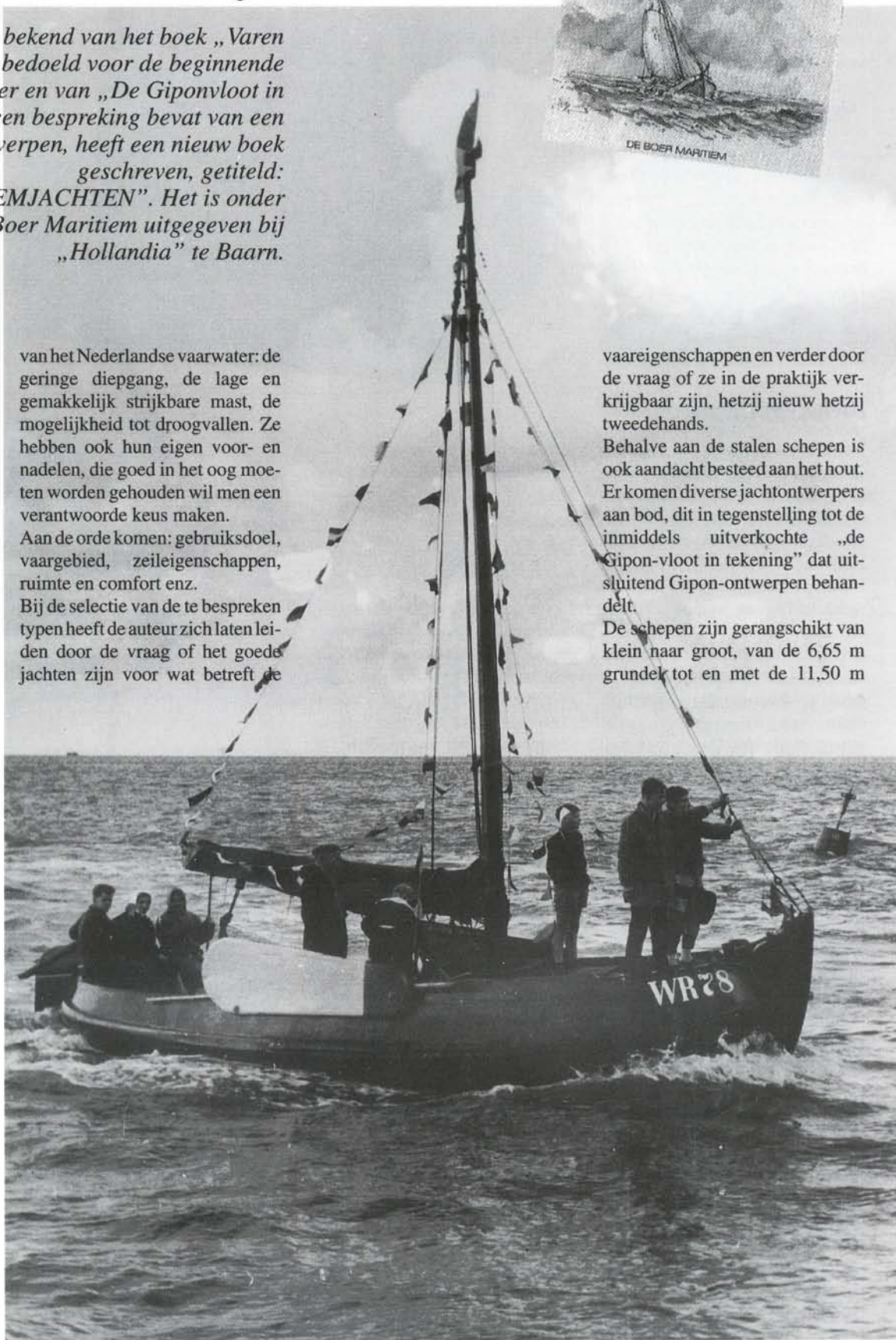
Aan de orde komen: gebruiksdoel, vaargebied, zeileigenschappen, ruimte en comfort enz.

Bij de selectie van de te bespreken typen heeft de auteur zich laten leiden door de vraag of het goede jachten zijn voor wat betreft de

vaareigenschappen en verder door de vraag of ze in de praktijk verkrijgbaar zijn, hetzij nieuw hetzij tweedehands.

Behalve aan de stalen schepen is ook aandacht besteed aan het hout. Er komen diverse jachtontwerpers aan bod, dit in tegenstelling tot de inmiddels uitverkochte „de Gipon-vloot in tekening” dat uitsluitend Gipon-ontwerpen behandelt.

De schepen zijn gerangschikt van klein naar groot, van de 6,65 m grundel tot en met de 11,50 m

Een familielid van de stalen naoorlogse Enkhuizer bollen, de vooroorlogse houten WR 78 (foto Zeezeemuseum).

U kunt het boek „TIEN PLATBODEM-JACHTEN” bestellen via de bestelbon in dit nummer of telefonisch op 023-317399. De prijs is f 45,- excl. verzendkosten. Het is ook leverbaar via de boekhandel.

Lemsteraak; de eerste drie hoofdstukken betreffen jachten voor de meren en de kanalen, de daarop volgende hoofdstukken gaan over schepen, die ook geschikt zijn voor IJsselmeer en Wadden.

Elk hoofdstuk bevat tevens een verhaal uit de zeilpraktijk van een schipper, die het betreffende jacht zelf vaart of heeft gevaren. Elk hoofdstuk is afgesloten met een korte karakteristiek van het besproken vaartuig en met een samenvatting van de belangrijkste gegevens.

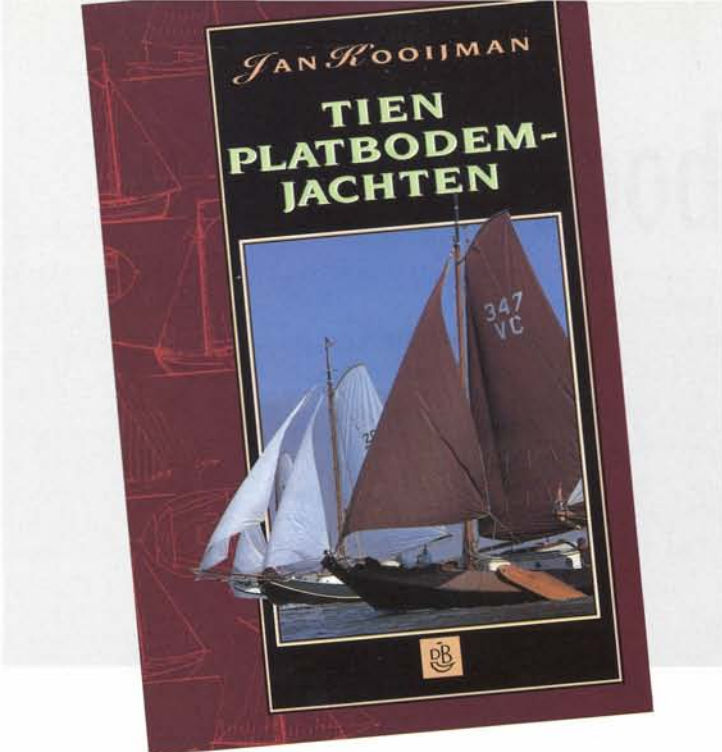
DE 6,65 M GRUNDEL

Het verhaal over de 6,65 m grondel opent met een stukje historie. Er is in de loop der tijd heel wat afgepolderd in Nederland. Ook de Haarlemmermeer moest er aan geloven.

Maar al is dan dit grote binnenmeer verdwenen, van de schepen die er voeren is ons de grondel overgebleven. Het is een markant en waakzaam vaartuig, geschikt om te voldoen aan de niet geringe eisen van de daar geldende omstandigheden. Daarom is het type nog zo geschikt voor allerlei andere Nederlandse vaargebieden.

Verder worden de bijzonderheden van dit scheepstype besproken: een algemeen gebruiksvaartuig met een eenvoudige en krachtige romp en een simpel toren- of spriettuig. Al zijn grondels vaak met een gaffeltuig uitgerust, de originele versie is eigenlijk die met het torentuig. Verder worden behandeld de grondelzwaarden, de bijzonderheden van het ontwerp, de vaareigenschappen en het vaargebied.

Zeiler Jan Oechies uit Wijk bij Duurstede verhaalt van het varen met zijn grondel „Elizabeth” op de rivier. Het hoofdstuk wordt besloten met een opsomming van de algemene gegevens en met een korte karakteristiek van dit scheepje, waarvan er destijds niet

alleen veel zijn gebouwd maar ook regelmatig tweedehands te koop zijn.

DE 7,00 M ENKHUIZER BOL

Het hoofdstuk over de Enkhuiser bol heeft, net als de daaropvolgende hoofdstukken, hetzelfde schema als dat van de grondel. De historie, een bespreking van het ontwerp met daarbij de zeileigenschappen en het vaargebied. Tot slot volgt weer een korte karakteristiek en een opsomming van de algemene gegevens. In oktober kwamen er zelfs enkele tientallen eigenaren in Enkhuisen bijeen voor een reünie. Spiegel deed daarvan verslag in 1993 no. 10. De auteur vaart zelf de 7,00 m 'Cadans', het eerste door hem gebouwde stalen Enkhuiser bolletje, dat in 1965 op de HISWA werd geëxposeerd en dat - na meer dan 26 jaar - opnieuw zijn eigendom werd.

DE 7,50 M FRIESE KAJUITSCHOUW

Johannes van der Meulen bouwde veel Friese zeilschouwen. Hij is niet de enige die houten platbodems bouwt, maar wat de schouwen betreft wel de bekendste. Het hoofdstuk bevat ook de geschiedenis van de werf, die sedert de start in omstreeks 1800,

der Zee: „mijn oog is mijn maatstok”.

DE 7,80 M STAVELSE JOL

Stavelse jollen zijn er in grote en kleine afmetingen. De door het ontwerpersteam van Kooijman en De Vries (Willem Akkerman, Hans Fleumer, Jan Kooijman en Dick Lefeber) ontworpen jol is al een tamelijk grote. Dat komt tot

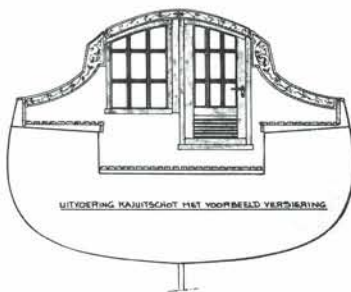
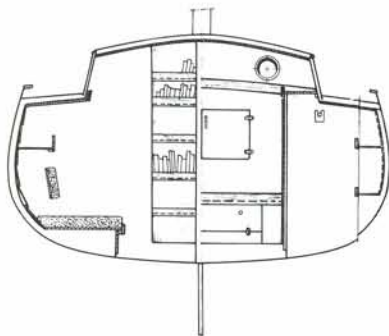
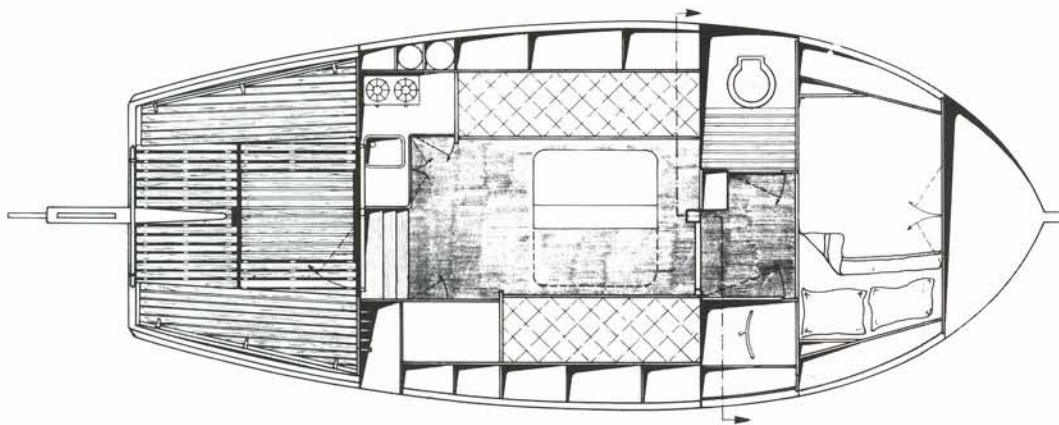
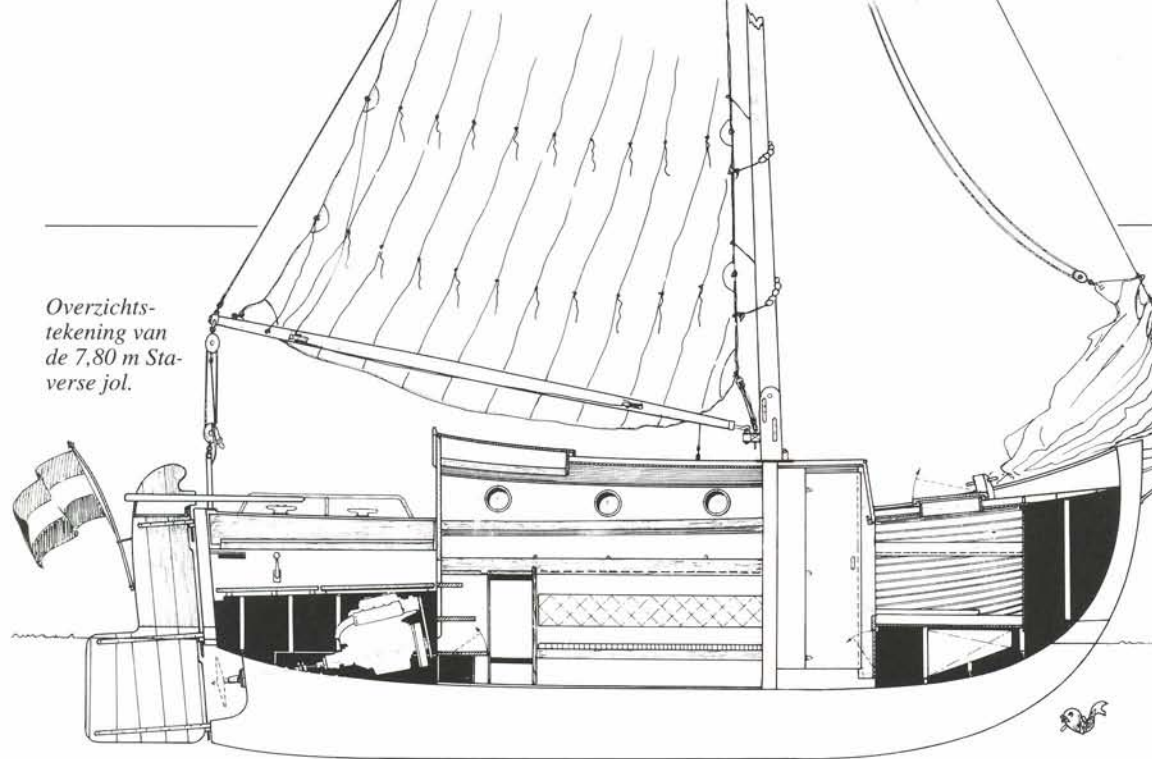
De 7,70 m kajuitschouw „Vrouwe Rixt”.

diverse malen is verhuisd en die tenslotte in Sneek zijn stek vond. Waarom vinden wij hout mooier dan staal? De auteur wijdt er een interessante beschouwing aan. Zeiler Rienk Smit schrijft over zijn ervaringen met de 7,70 m Van der Meulen-schouw „Vrouwe Rixt”. Een lijnenplan kan niet worden getoond, want Van der Meulen bouwde zijn schouwen op het oog, volgens het devies van zijn befaamde voorganger Eeltje Holtrop van

uitdrukking in de geboden ruimte qua grondoppervlak en stahoogte en tevens in de weerbaarheid en geschiktheid voor groter water (IJsselmeer, Wadden, Denemarken). Het zeilersverhaal is van Karel de Munk. Michel Angelo, zegt hij, schilderde de Sibylle van Delphi op het plafond van de Sixtijnse kapel in Rome. Een vrouw van pure schoonheid. Vincent van Gogh heeft Brabantse boerinnen op het doek gezet, verweerd door

Overzichtstekening van de 7,80 m Staverse jol.

STAVELSE JOL 7,80

ZEILOPPERVLAKKEN	
GROUWZEIL	23,5 m ²
BUTTERFLY	18,5 "
FOR I	10,8 "
FOR II	12,6 "
KLUWER	11,6 "

arbeid en armoede. Toch wedijveren beide schilderijen in schoonheid. Zo zou ik willen voorstellen dat we voortaan niet meer beweren dat de Staverse jol minder fraai is dan de bol, boeier of aak. De Staverse jol heeft een eigen kenmerkende schoonheid.

DE 8,10 M VOLLENHOVER BOL

Vollenhover (of is het Vollenhoofse) bollen zijn destijds in hout gebouwd in lengten van zo'n 6,50 tot 10,00 meter. Het schip lijkt een beetje op de botter, maar behalve dat het kleiner is, is ook het voorschip relatief minder hoog en het achterschip minder laag. Verder heeft de Vollenhover bol trekken van de kleine schokker. Als voorbeeld is de kleinste uit de Giponserie gekozen namelijk die van 8,10 m over stevens, waarvan er door Kooijman en De Vries destijds meer dan honderd stuks zijn gebouwd.

Behalve aan de gebruikelijke onderwerpen wordt in dit hoofdstuk ook een bespreking gewijd aan de stabiliteit volgens een daarover opgemaakt rapport.

Ries de Jong, bekend organisator van zeilevenementen, bespreekt tenslotte zijn ervaringen met zijn 8,10 m Vollenhover bol „Bolleboos“.

Tot zover een eerste gedeelte van het nieuwe boek van Jan Kooijman. In de volgende aflevering zal het tweede deel worden besproken.